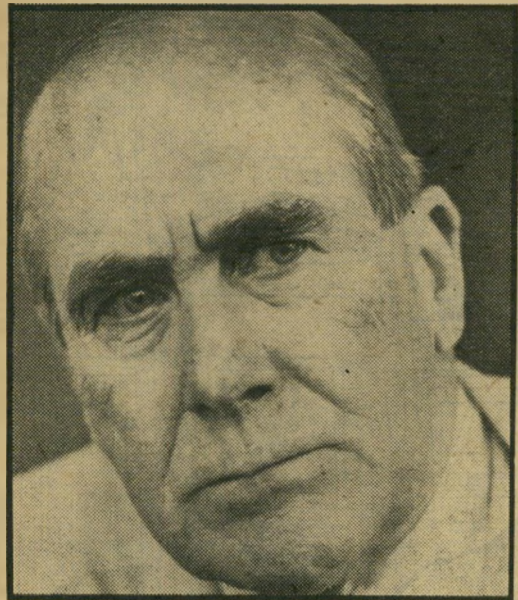


עשור של סחף



מירב הערבויות הבינלאומיות לביטחונה של ישראל ולביטחונן של כל המדינות האחרות הנוגעות בדבר, עם שטחים מפורזים וכוחות בינלאומיים לפיקוח על הגבולות.

אני סבור שתוכנית שלום כזו תזכה במהרה בגיבוי בינלאומי ובתמיכה גוברת, הן בקרב הערבים והן בקרב הישראלים. חלום של אידיאליסט? בהחלט לא, מן הסיבה הפשוטה והטובה שאין כל דבר אחר, או פחות מזה, שיציל את כל הנוגעים ב"סיכוסך המיזרחי-תוכני משואה בינלאומית מחרידה, שבה יסבלו הישראלים והפלסטינים יותר מכולם. וזו קרבה והולכת, מדי חודש בחודשו. אין ספק שהגיעה השעה לבלום את הסחף.

יו קאר אדון, בית-הלורדים, לונדון, אנגליה

הלורד קאר אדון, מי שהיה ראש ממשלת בריטניה באו"ם ואבי החלטה 242 של מועצת הביטחון, שהה השבוע כמה ימים בירושלים ובגדה המערבית, ומסר מיסמך זה לידי עורך "העולם הזה".

פעם, בעבר, היה זה באופנה לדבר על משאומתן ישיר בין הערבים לישראלים. אך עתה אין כל אפשרות לראות סיכוי כלשהו למשאומתן ישיר כזה. לא מתקבל על הדעת שהמתנגדים לשלום משני הצדדים יגיעו, יחדיו, לידי הסכם המקובל על שניהם. אין טעם לחזור עתה לוועידת ז'נווה, שכן בוועידה כזו ניתן יהיה להשיג רק הסכם שכבר הושג למעשה.

אם כך, האם המצב חסר-תיקווה? האם נגזר על מדינת ישראל להישען לנצח על כוחה הצבאי, להיות לנצח אי קטן בתוך ים אדיר של אויבי-בות, המוקף כוחות עוינים הגדלים והולכים? האם תישלל מן הפלסטינים, למשך דור נוסף, הזכות להגיע להחלטותיהם בעצמם, ולהשיב לעצמם את כבודם-העצמי במדינתם הקטנה שלהם (ששיטחה כרבע מזה שהיה שלהם פעם)? האם יורשה לאנשי-הסירוב משני הצדדים להוביל את המיזרח-התיכון כולו להרס נורא? יש דרך להימנע משואה מחרידה מעין זו. לא עלידי ניצחוננו של צד אחד על השני, לא על-ידי השתייה ועיכובים, תוך תיקוות-שווא שיתחולל נס ושיתקיים משאומתן בין המתנגדים-לשלום משני הצדדים, ובהחלט לא על-ידי התמודדות של מלחמה קרה — אלא על-ידי יוזמה בינלאומית חסרת-פניות: תוכנית שלום.

ייתכן שבתחילת דרכה תידחה התוכנית על-ידי שני הצדדים. נראה שכך יהיה. אך בינתיים המצב מידרדר, האלימות גוברת, חוסר-התכלית שבפעולה הצבאית ניכר יותר ויותר, והסחף גורר את כל הנוגעים בדבר אל שפת תהום ההרס הגמור. אני סבור שזוהו הזמן שבו חייבים שני הצדדים להכיר בכך שקיימת דרך טובה יותר, וכי תוכנית זו אכן מציעה את התיקווה היחידה לשלום בר-קיימא לטובת הכל.

התוכנית לשלום חייבת להיות מבוססת על מה שהוסכם כבר כימעת על הכל. יש לאשר שוב את עקרונות החלטה 242. מה יש להוסיף? דרושים שיבעה סעיפים לשם השגת —

- הפסקת כל מעשי-האלימות.
- הפסקת כל ההתנחלויות על אדמה ערבית.
- מיטטרנאמנות בן שנתיים מטעם האו"ם על השטחים שנכבשו במלחמת 1967.
- ועדת-גבולות, שתקבע את גבולותיה של מדינת-ישראל אחרי שמיעת שני הצדדים.
- ירושלים ערבית וירושלים ישראלית, ללא מחיצות ביניהן.
- הגדרה-עצמית פלסטינית בשטחים המוחזרים שתבוא לידי ביטוי בתוך תקופת השנתיים, ושתאפשר לפלסטינים להחליט בעצמם על צורת ממשלתם ועל אופי יחסיהם עם שכניהם.

במהלך השנים מאז מילחמת 1967 היו כמה הזקקים של תיקווה — למשל, כשסגן שר-החוץ של בריטניה יארינג צוט, קוויניצוב, הצביע במועצת-הביטחון בעד החלטה 242 ובכך הפך אותה להחלטה פה-אחד, או כשכונסה ועידת ז'נווה ב-1973, או כשהנשיא אל-סאדאת נסע לירושלים. אך היו גם נסיגות חמורות, והן היו רבות עוד יותר.

ייתכן שהגדולה מכל ההזדמנויות שהוחמצו היתה בשנת 1968, כאשר נידחו מאמציו של שרג'יר יארינג לקדם את מטרותיה של החלטה 242. פעולה בלתי-נשלחת נוספת היתה ההבטחה שיוגנה, בשעתה, ש"ארצות-הברית תטיל וטו על כל החלטה נוספת של מועצת-הביטחון. מיכשולים כאלה, וכן פעולות של טרור ותגמול, הם שעיוותו ועיכבו את הדרך לשלום. בינתיים נמשך הסחף הנורא, וכיום הסיכוי לשלום גרוע מכפי שהיה אי-פעם. אנשי-הסירוב השתלטו על כל חלקה טובה בשני הצדדים גם-יחד. לפני כשנה האמינו רבים וטובים, שאם אפשר יהיה להוסיף להחלטה 242 סעיף התומך בהגדרה-עצמית לפלסטינים, יקבל האירגון לשיחור פלסטין את החלטה.

בצד הישראלי גברה ההבנה לכך שאת הביטחון החיוני כל-כך לישראל לא ניתן להשיג בכוח הזרוע, אלא באמצעות הסכם, לא על-ידי שיעבוד הפלסטינים ומיזורם, לא על-ידי טרור ושינאה ושפיכות-דמים, אלא על-ידי הבנה והכרה בכך שלפלסטינים יש זכות להחליט בעצמם על עתידם.

ניכרו סימנים גוברים והולכים לכמהיהם של שני הצדדים לשים קץ לעוינות, לאוייבות ולשפיכות-הדמים, לכמהיה לעידן חדש של אמון וכבוד הדדי ושיתוף-פעולה.

ישראל חייבת להיות בטוחה. הפלסטינים חייבים להיות חופשיים. העולם הכיר יותר ויותר בכך שאת שני הדברים הללו ניתן להשיג אך ורק במנאי שיתקבלו על דעת הכל. אין האחד אפשרי בלא משנהו. התפתחויות מעודדות אלה אצל הערבים, אצל הישראלים ובדעת-הקהל הבינלאומית גברו אז. אך מה קרה עתה?

המתנגדים לשלום בקרב הפלסטינים נכבשו מחדש מעט מן ההשפעה שאיבדו באש"ף. ובשארל — אנשי-הסירוב נמצאים כיום בשילטון. הם טוענים כי הגדה המערבית, ירושלים המזרחית ורצועת-עזה הן חלק מישראל. הם מרכזים את מאמציהם בסיפוח זוחל של השטחים הערביים.

בצד אנשי-הסירוב, עלינו להתמודד עם אנשי-החסות — אותם המבקשים להזיז את הפלסטינים על הלוח כאילו היו כלי-מישחק, ולשלוט מהם כל זכות להחליט על עתידם בעצמם.

היום שבו לא נצא למלחמה הבאה...

קבוצת צעירים זו או אחרת ולומר: הם העתודה שלנו, הם יישבו בשילטון בעוד X שנים — עובדה זו צריכה להדאיג את כל אלה שרואים את עתידם בארץ הזאת. היא צריכה להדאיג גם את אלה היושבים כרגע בשילטון — אם-כי אין כל סימנים לכך שהם אכן מודאגים. כי העובדה שאין עתודה פוליטית בארץ אין מקורה בהיעדר האנשים המתאימים. הכוח קיים. הפוטנציאל — אצור. באתונה כגון שלום-עכשיו, או תנועות זמניות שקמו בעיקבות אירוע פוליטי-חברתי זה או אחר. את כולם אפיינה סיסימה אחת: תנועות לא-פוליטיות, או אל-מפלגתיות. תנועות אלה נלחמות על אידיאולוגיה ומטרות פוליטיות, ומבקשות לצאת בדרך כים לא-פוליטיות — כביכול — אל מחוץ לתחום ומעבר לכללי המישחק.

האבסורד בולט לעין, ותוצאותיו — היעלמן של מרבית התנועות הללו. אלה שעדיין קיימות, נוכחותן כמעט שאינה מורגשת. לכן, המסקנה המתבקשת היא: תנועות המחאה, כולל אלה שהצבעתי עליהן בראשית דברי — אינן מובילות לשום מקום. אין להן אידיאולוגיה מוצהרת (למרות שבסמוי היא קיימת), לאנשיהן יש "פחד" מפני פוליטיקה, והם משלים את עצמם ואת אלה התומכים בהם כי יצליחו לשנות את השילטון. הדרך לומר, "לא", לאיים שבבירת העלים, בהפסקת המישחק, אינה מקדמת את המטרה — רק משרתת את אלה שנגדם היא מכוונת. לכן, היום שבו לא נצא למלחמה יהיה היום ה"אחרון במסכת הימים, השבועות והחודשים שבהם ניאבק ונילחם כדי שהמילחמה הבאה לא תפרוץ, וכדי שלא יהיו עוד כאלה שיצטרפו להסס אם להצטרף אליה. היום הזה, כן אני מאמין, קרוב הרבה יותר מכפי שרבים מסוגלים לדמיין לעצמם.

יהודה קונפורטס, תל-אביב

שנמנעו מכך. לפי מהלך התנהגותם ותוכן נאוניהם של הבכירים בשרי הממשלה, נוצרה תחושה כי אנשים אלה מובילים את העם לקראת מלחמה, בעוד שלא ניצלו את כל האפשרויות למנוע אותה.

אותם מנהיגים לא יושפעו מהצהרות כגון אלה, כי הם יודעים שאין בהן ממש. הם גם לא יסיקו את המסקנות. הם אינם מסוגלים לכך. גם לדברים פשוטים יותר הם לא מסוגלים. ולכן, תפקידם של כל הצעירים שקול המחאה הולך וגובר בהם, להיאבק בדרכים ממשיות — כדי לגרום שאותה מנהיגות לא תתן את פקודת-האש הראשונה. והיה אם תפרוץ ה"מלחמה שוב" — היא תהיה כישלונם של צעירים אלה — ועליהם יהיה להילחם, ולנצח. לא קיימת אפשרות אחרת.

"העתיד כולו שייך לצעירים", כך אמרו חכמים, כבר מזמן. כל המציאות הפוליטי-חברתית — על כל החיוב והשלילה שבה — היא כישלון של הדור הצעיר. של הנוער — לפני גיוסו, של הבחורים שסיימו את שירותם בצ"ל, של הסטודנטים הממלאים את הקמפוסים. לא המנהיגות אשמה. המנהיגות נבחרת על-ידי רוב, ואין זה משהו אם על-ידי רוב יחסי או מוחלט. כדי להוריד אותה דרוש רוב דומה, שיבא לה הפטרותה. המציאות הישראלית במשך 30 השנים האחרונות גילתה, כי בפוליטיקה עוסקים רק הזקנים ובשילטון יושבים הוותיקים. דור המייסדים הוא, למעשה, הדור המוביל בשילטון. וה"מפך" האחרון עם עליית הליכוד ונפילת המערך — לא שנה עובדה זו כהוא-זה. אין זאת אונרת שכל מי ששייך לדור המייסדים צריך לפנות את מקומו, או שכל מי שנולד אחרי קום המדינה ולא נילחם בכל המלחמות מקומו בשילטון. אבל במקום או במאוחר חייבת להיווצר מציאות פוליטית שבה המבוגרים יפנו את מקומם — מסיבות גיל או בריאות, ומישחו יצטרך למלא את מקומם. העובדה שאף אחד לא יכול לקום ולהצביע על

תנועות מחאה חדשות הולכות ומתארגנות באחרונה. אין להן מצע פוליטי. אין להן מנהיג. לא היה תיאום מוקדם ביניהן. סיסמתן אחת ויחידה: "לא!" אמירת "לא!" מחאתי למלחמה, לגיוס דתיות, לשירות מילואים מעבר לקו הירוק.

הביטוי שלהם הופיע בעיתון זה — בזה אחר זה, כמעט ברציפות, שבע אחר שבע: חייל מילואים הצהיר כי לא ישרת מעבר לקו הירוק — וקרא להקים תנועת מחאה המונית בנושא. מר שלמה פרנקל מנמק, ומצהיר כי למלחמה הבאה — הוא לא יוצא. הגברת רות צור מעודדת נשים לנטוש את הכל — את הבעלים, את העבודה ואת הצבא — ובכך מצטרפת לתנועת ה"מחאה של השמיניסטיות המסרבות להתגייס לצה"ל.

אחת היא דרכם של אלה: לא לעשות כלום. להפסיק לשחק, להפסיק לשתף פעולה — ולהרוס הכל. הכוונות והמטרות הטהורות של עמיתיהם — לשנות את ה"מציאות שלנו. להחליף את השילטון ולסלק מן הבמה כל מי שמוביל למלחמה.

אבל, האם זו הדרך? התשובה חד-משמעית: לא. הנימוקים — ארוכים עד אין סוף. רק אחד ויחיד יכול לשכנע: כל אחד שמעט היגיון בקודקודו יודע, שאיש מן ה"מאיימים" לא ימנע אימיו. מסרבי המילואים, והם רבים-רבים, יהיו הראשונים בקו ה"חזית" — כאשר תגיע השעה. בנות הח"ן בוגרות י"ב לא תשבנה לרגע בצד, כאשר שעת החירום תגיע. מכאן מתבקשת השאלה: מדוע, אם כן, מאיימים ומצהירים — אם איש אינו מתכוון לכך? וזו בדיוק הנקודה. הצהרה מחאה בנוסח השלילה, אמירת ה"לא!" — לא רק שאינן משרתות את המטרה, הן מחטיאות אותה ביוזעו. כי נגד מי, בעצם, מופנית המחאה? היא מופנית נגד אלה היושבים בשילטון, אשר בידיהם הכוח והאמצעים להחליט החלטות שונות, ובראשן החלטות בעניין ביטחון המדינה. אותם אנשים שמוגדרים כ"שרי ממשלת ישראל" איבדו את אמון העם — בין אצל אלה שבחרו בהם, בין אצל אלה